

DRAGOȘ CUSIAC
(11 NOIEMBRIE 1936 – 1 AUGUST 2014)

Dragoș Cusiac (11. November 1936 – 1. August 2014)

*(Zusammenfassung)**

Der vorliegende Artikel gedenkt des Professors und Kurators Dragoș Cusiac (1936–2014). Nach seiner Pensionierung liess er sich in Suczawa nieder, wo er am 1. August 2014 aus dem Leben geschieden ist.

Fast drei Jahrzehnte lang, zwischen 1972 und 1999, war er Direktor des Ethnographischen Museums in Radautz, einer Institution, die – dank ihrer Gründer, der Lehrer Eugenia und Samuil Ioneț –, sich eines besonderen Ruhms schon in der Zwischenkriegszeit erfreute. Im April 1934 feierlich eröffnet, ist das Museum um seiner ganzen Sammlung (ca. 10 000 Gegenstände) während des Zweiten Weltkriegs gekommen. Drei Jahre nach dem Ende des Weltkriegs, durch Aufrufe an die Bevölkerung, Ausflüge und Ersuchen an verschiedenen Institutionen ist es den obengenannten Gründern – die fest daran glaubten, dass „die Bukowiner Dörfer wahre Museen“ seien – gelungen, das Museum wiederherzustellen und es dem Publikum 1948 erneut zugänglich zu machen.

Indem er das Kulturerbe der Familie Ioneț auf sich genommen, hat der 1972 ernannte Direktor Dragoș Cusiac, zusammen mit Museographen aus Suczawa und Radautz, das wertvolle Patrimonium des Museums im Laufe der letzten zwei Jahrzehnten des 20. Jahrhunderts neugestaltet. Im Jahre 1976 wurde die Ausstellung „Bukowiner Techniken“ eröffnet, die thematisch das Hauptorientierung des Museums heutzutage noch darstellt, und zwar die Gewerbetechiken und die bäuerlichen technischen Anlagen, die für die Bukowiner ethnographische Zone kennzeichnend sind.

Dragoș Cusiac ist es auch zu verdanken, dass die alte Tradition der Veranstaltung einer sogenannten Töpferei-Messe („Das Pfauenauge“) in Radautz 1983 wiederaufgenommen wurde. Das wichtigste Ergebnis daraus war die Tatsache, dass das Patrimonium des Museums sich mit einer interessanten rumänischen zeitgenössischen

* Traducerea: Ștefănița-Mihaela Ungureanu.

Sammlung von Keramikgegenständen bereicherte, die von den teilnehmenden Töpfern geschenkt wurden.

Dragoș Cusiac veröffentlichte in Fachzeitschriften Artikel über die Geschichte des Radautzer Museums und Studien über die Entwicklung der Töpferei als Gewerbe in der Bukowina. Er verfasste drei Bücher, darunter sei hier, als Beispiel, das Band *Zona etnografică Siret* [Die ethnographische Zone von Sereth] besonders hervorgehoben.

Schlüsselwörter und –ausdrücke: Dragoș Cusiac, Kurators, Direktor des Ethnographischen Museums in Radautz

Dragoș Cusiac s-a născut la 11 noiembrie 1936, în localitatea Românești, județul Suceava. A fost singurul băiat și cel mai mare dintre cei cinci copii ai familiei lui Spiridon și a Mariei Cusiac, agricultori.

Învățător de formație – a absolvit Școala Pedagogică de Învățători din Suceava –, Dragoș Cusiac și-a început activitatea la catedră în septembrie 1956, ca învățător la Școala Elementară din localitatea Sfântu Ilie (Suceava). La sfârșitul aceluiași an, începe efectuarea stagiului militar obligatoriu de trei ani (1956–1959). Revine în învățământ la 10 octombrie 1960, ca profesor la Școala Generală din Dănila, apoi la Școala Generală din satul Iacobești (1961–1964) și la Școala Generală din Slobozia Sucevei, comuna Grănicești (1964–1969), școli unde îndeplinește funcția de director. Între anii 1969 și 1972 a fost profesor suplinitor la Liceul Vicovu de Sus. În iunie 1970, Dragoș Cusiac obține Diploma de licență în istorie, la Facultatea de Istorie-Filosofie a Universității „Al. I. Cuza” din Iași¹.

La 15 septembrie 1972 a fost angajat, prin transfer, la Muzeul Etnografic din Rădăuți, ca muzeograf și director, funcție pe care a îndeplinind-o până la pensionare (1 septembrie 1999). În această calitate, a contribuit la reorganizarea muzeului și a supravegheat lucrările de reparații capitale aduse clădirii instituției, lucrări realizate între anii 1973 și 1976.

În primăvara anului 1976, la 24 aprilie, muzeul din Rădăuți este redat circuitului turistic, vizitatorii fiind întâmpinați cu o nouă expoziție de bază – expoziție păstrată până astăzi –, intitulată „Tehnici bucovinene”, pe care Dragoș Cusiac o caracteriza drept „o sinteză a întregii activități de cercetare și completare a patrimoniului muzeului, reușind să

¹ Informațiile se regăsesc în Dosarul personal al profesorului Dragoș Cusiac, aflat în Arhiva Primăriei municipiului Rădăuți. Pentru facilitarea accesului la aceste informații, îi mulțumim domnului Doru Cusiac.

pună în evidență cele mai semnificative aspecte ale inteligenței populare din Bucovina, în domeniile pe care le prezintă”².

Este semnificativ și faptul că, la scurtă vreme după redeschiderea Muzeului din Rădăuți, Dragoș Cusiatic a publicat un articol-omagiu dedicat întemeietorilor acestui muzeu, învățătorii Samuil și Eugenia Ioneț. Aceștia, prin „dăruirea totală, pasiunea, munca plină de abnegație, perseverența care nu a cunoscut oboseală nici la adânci bătrâneți”³, au contribuit la crearea unui valoros muzeu etnografic al Moldovei de Nord, deschis publicului în primăvara anului 1934. Atunci, prin gestul lor cultural, Samuil și Eugenia Ioneț au reușit să atragă atenția asupra unui Rădăuți despre care, la acea dată, Leca Morariu spunea că „pare a se fi încetșat într-un foarte regretabil mutism cultural”⁴. Profesorul cernăuțean a vizitat Muzeul la 9 iulie și ulterior a publicat în „Făt-Frumos” articolul *Muzeul Bucovinei*, în care descrie expoziția muzeului. Dragoș Cusiatic observa că Leca Morariu a lăsat, astfel, „unica mărturie care ne-a rămas în legătură cu modul cum arăta expoziția muzeului în anul 1934”⁵. Încă din anul deschiderii, muzeul a purtat numele întemeietorilor săi, Muzeul județului Rădăuți „Samuil și Eugenia Ioneț”.

De-a lungul vremii, Muzeul din Rădăuți a trecut prin perioade dificile. În vara anului 1944, în timpul evacuării, au fost pierdute toate obiectele de patrimoniu⁶, iar muzeul a fost redeschis abia în 1948. În perioada 1952–1958, politicul sabotează principiile după care întemeietorii muzeului – „instituție de educație și cultură” – s-au ghidat în organizarea lui, iar directorul Samuil Ioneț a fost „pus în indisponibilitate” (concediat). Abia în 1958 expoziția muzeului revine la profilul etnografic, fiind axată pe tema ocupațiilor tradiționale. Expoziția, completată în 1965 și reorganizată în 1970, pune în valoare aspectele meșteșugurilor tradiționale practicate în zonă. Toate aceste momente tensionate din existența Muzeului din Rădăuți, sunt menționate de Dragoș Cusiatic în studiul *File din istoria muzeului din Rădăuți*⁷.

După anul 1976, patrimoniul muzeal a fost îmbogățit cu obiecte de etnografie și artă populară ca rezultat al cercetărilor în teren, iar activitatea de cercetare a muzeografului Dragoș Cusiatic, ca și valorificarea informațiilor documentare din arhiva muzeului, au avut drept rezultat publicarea mai multor articole în reviste de specialitate.

² Dragoș Cusiatic, *File din istoria Muzeului din Rădăuți*, în „Suceava» Anuarul Muzeului Județean”, IX, 1982, p. 466.

³ Idem, *Samuil și Eugenia Ioneț*, în „Suceava» Anuarul Muzeului Județean”, anul V, 1978, p. 531.

⁴ Leca Morariu, *Muzeul Bucovinei*, în „Făt-Frumos”, anul IX, nr. 2–3, 1934, p. 3.

⁵ Dragoș Cusiatic, *File din istoria Muzeului din Rădăuți*, în „Suceava» Anuarul Muzeului Județean”, IX, 1982, p. 459.

⁶ Despre acest episod dramatic din existența instituției culturale întemeiate de Eugenia și Samuil Ioneț, vezi și: Samuil Ioneț, *Însemnări zilnice*, în „Analele Bucovinei”, III, 2, 1996, p. 484–485.

⁷ Dragoș Cusiatic, *File din istoria ...*, în „Suceava» Anuarul Muzeului Județean”, anul IX, 1982, p. 457–468.

În periodicul „«Suceava». Anuarul Muzeului Județean” îi apar: *Samuil și Eugenia Ioneț* (V, 1978, p. 531–535); *Din istoria unei străvechi așezări sucevene: satul Românești, comuna Grănicești*, (VI–VII, 1979–1980, p. 211–227); *File din istoria muzeului din Rădăuți* (IX, 1982, p. 457–468); *Cursurile universitare de vară de la Dorna-Candrenilor* (XIII–XIV, 1986–1987, p. 299–305), iar în „Revista muzeelor și monumentelor” (București) publică: *Din activitatea Muzeului etnografic Rădăuți* (3/1973, p. 280–281); *Aspecte ale relației Muzeului din Rădăuți cu publicul* (9/1977, p. 51–53); *Muzeul din Rădăuți și întemeietorii săi* (3/1980, p. 63–71); „*Tehnici populare bucovinene*” – *expoziția de bază a Muzeului Etnografic din Rădăuți* (1/1982, p. 28–34); *Ceramica de Rădăuți – modalități de recunoaștere* (6/1982, p. 69–80); *Precursori ai muzeografiei etnografice din nordul Moldovei* (1/1987, p. 73–83).

În 1983 a fost reluată, la inițiativa directorului Muzeului, vechea tradiție a organizării la Rădăuți a târgului olarilor, sub genericul „Ochiul de păun”. Ani la rând, acesta a fost „spectacolul său, hramul său, izbânda sa și a celor de la muzeu”⁸. Participau la târg olari din cele mai cunoscute centre de olărie din țară: Horezu (Vâlcea), Corund și Miercurea Ciuc (Harghita), Hălmăgel (Arad), Baia Mare, Botoșani, Irești (Vrancea), Mânzălești (Buzău), Marginea și Rădăuți (Suceava). După 1990, la unele ediții au participat și meșteri olari din Republica Moldova și Ucraina. Într-o lucrare apărută în 2006, fostul director al Muzeului Etnografic din Rădăuți menționa că, în urma organizării anuale a târgului, instituția și-a îmbogățit patrimoniul cu „o interesantă colecție de ceramică românească contemporană, donată de olarii participanți”⁹.

Cu cinci ani înainte de pensionare, Dragoș Cusiac a devenit și cercetător științific la Centrul de Studii „Bucovina” din Rădăuți al Academiei Române. În această calitate, timp de patru ani (1995–1998) a participat la conferințele științifice naționale și internaționale organizate de instituția academică și a publicat în periodicul „Analele Bucovinei” câteva studii: *Precursori ai muzeografiei etnografice în Bucovina* (I) (I, 1, 1994, p. 187–205); *Din istoria muzeografiei etnografice în Bucovina* (II). *Înființarea muzeelor etnografice în Bucovina* (I, 2, 1994, p. 461–473); *Din istoria muzeografiei etnografice în Bucovina* (III) (II, 1, 1995, p. 141–152); *Centre de olărie în Bucovina*, un studiu în cinci părți („Analele Bucovinei”, II, 2, 1995, p. 411–423; III, 1, 1996, p. 157–167; III, 2, 1996, p. 431–443; IV, 1, 1997, p. 145–155; IV, 2, 1997, p. 429–437). Ulterior, studiul a fost retipărit în volumul cu același titlu, apărut la Suceava în anul 2006. În cele 86 de pagini, autorul identifică trăsăturile specifice fiecărui centru de olărie din Bucovina (Rădăuți și Marginea – încă active, Kutu, Siret, Păltinoasa, Vășcăuți pe Cermuș etc.), nota de originalitate și contribuția în cadrul ceramicii populare românești.

⁸ Dumitru Teodorescu, *Olarii lui*, în „Crai nou”, anul XXV, nr. 6 615, 5 august 2014, p. 1, 3.

⁹ Dragoș Cusiac, *Centre de olărie în Bucovina*, Suceava, Editura Mușatinii, 2006, p. 72.

Pensionat în 1999, Dragoș Cusiatic a solicitat administrației locale o prelungire a contractului de muncă, subliniind în cererea sa: „Subsemnatul, Cusiatic Dragoș, fost muzeograf și director al Muzeului Etnografic din Rădăuți în perioada 1972–1999, pensionat cu data de 1 septembrie 1999, rog să binevoiți a-mi da posibilitatea să-mi continui activitatea la această instituție de care mă simt foarte strâns legat și nu mă pot rupe așa dintr-odată”¹⁰.

Legătura afectivă cu ceea ce înseamnă tradiția, dorința de a face cunoscut în continuare patrimoniul material al Bucovinei, cu meticulozitate, l-au determinat pe Dragoș Cusiatic să publice în 2002 volumul *Zona etnografică Siret*, o lucrare elaborată cu un deceniu mai înainte, în 1991. În alcătuirea lucrării, autorul a urmat modelul propus de seria „Zone etnografice”¹¹ și a prezentat, în cele nouă capitole (*Cadrul geografic și istoric al zonei, Ocupațiile tradiționale, Meșteșuguri țărănești, Instalații tehnice țărănești, Gospodăria țărănească, Locuința țărănească, Monumente de arhitectură, Portul popular, Obiceiurile*), însoțite de un *Glosar*, un spațiu etno-folcloric a cărui complexitate ține, în egală măsură, de contextul socio-politic, care a modificat granițe, dar și de schimbările provocate de-a lungul timpului în structura populației, ceea ce a condus la conviețuirea multietnică în zonă. Cartea cuprinde documente etnografice, de artă populară și de folclor care ilustrează specificul civilizației populare tradiționale, surprinzând în cele 248 de pagini „o densitate spirituală [într-]un spațiu uman primitiv și chiar îmbietor”, creând „impresia că ne aflăm într-un muzeu [...], într-atât cele înfățișate sunt reprezentative pentru partea cercetată”, după cum notează în *Prefață* George Muntean. Lucrarea s-a bucurat și de aprecierea reputatului cercetător ieșean Ion H. Ciubotaru, care considera că „lucrarea lui Dragoș Cusiatic este bine articulată, se axează pe o foarte bună cunoaștere a zonei și reprezintă, incontestabil, o contribuție care convinge. Suntem siguri că publicarea acestei lucrări va îmbogăți profitabil literatura de specialitate”¹².

Munca dedicată pe tărâmul culturii tradiționale i-a fost, astfel, împlinită prin apariția celor două volume.

După ce s-a pensionat, profesorul Dragoș Cusiatic s-a stabilit în Suceava. De aici a venit vestea trecerii lui la cele veșnice, în data de 1 august 2014.

Elena Pascaniuc

¹⁰ *Dosar personal Dragoș Cusiatic*, Arhiva Primăriei Municipiului Rădăuți.

¹¹ Primul volum al acestei serii, longevive, de altfel, a fost elaborat și publicat de Maria Cioară, *Zona etnografică Rădăuți*, București, Editura Sport–Turism, 1979, 156 p.

¹² Ion H. Ciubotaru, *Referat asupra lucrării „Zona etnografică Siret” elaborată de Dragoș Cusiatic*, în vol. Dragoș Cusiatic, *Zona etnografică Siret*, [Suceava, Grupul editorial Crai nou, Mușatinii, Bucovina viitoare, 2002], p. 6.